

regio- novosti

broj 17, ožujak 2021.

S A D R Ź A J

UVOD

INTERVJU

Boris Milošević, potpredsjednik
Vlade Republike Hrvatske za
društvene djelatnosti i ljudska prava

REGIO-ANALIZA SISAČKO- MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Bruto domaći proizvod

Struktura gospodarstva

Poduzetništvo

Indeks razvijenosti gradova i općina
u županiji

Proračun županije, gradova i općina

Stanovništvo i demografski
pokazatelji županije, gradova i općina

RAZVOJNA AGENCIJA SISAČKO- MOSLAVAČKE ŽUPANIJE SIMORA

Mario Čelan, direktor najbolje
europske razvojne agencije u 2020.
godini

Čuvajmo okoliš – razmislite prije ispisa ove publikacije!

Uvod

Razorni potresi 28. i 29. prosinca 2020. te mnogobrojni potresi koji su uslijedili sve do danas prouzročili su ljudska stradanja i velike štete na području gradova Gline, Petrinje i Siska te okolnih naselja. Na potresom pogođenim područjima brojni su stanovnici ostali bez domova, a poduzetnici bez poslovnih prostora, razrušeni su javni objekti i infrastruktura.

Vlada Republike Hrvatske je proglasila katastrofu za Sisačko-moslavačku županiju te za dijelove Zagrebačke i Karlovačke županije pogođene potresom.

Hrvatski sabor izglasao je 5. veljače 2021. godine Zakon o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke

županije i Karlovačke županije (Narodne novine, broj 10/21).

Usvojen je i Program mjera obnove zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije.

U ovom posebnom broju Regio-novosti teme su isključivo usmjerene na Sisačko-moslavačku županiju koja je najviše stradala u velikim potresima krajem prosinca 2020. godine, a gdje i do današnjeg dana tlo ne prestaje podrhtavati. Stoga je ovaj broj Regio-novosti znanstveni i stručni doprinos Odjela za regionalni razvoj Ekonomskog instituta, Zagreb kojim se pruža podrška svim jedinicama lokalne samouprave i samoj Sisačko-moslavačkoj županiji za što brži oporavak i razvoj. ■

Boris Milošević, potpredsjednik Vlade

Republike Hrvatske za društvene djelatnosti i ljudska prava

Potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske za društvene djelatnosti i ljudska prava zadužen je za brojne poslove koji se tiču odgoja i obrazovanja, znanosti, tehničke kulture i sporta, razvoja znanstvene, tehnologijske i inovacijske djelatnosti i sustava intelektualnog vlasništva, kulture, kulturne baštine, kulturne djelatnosti i umjetničkog stvaralaštva, sustava zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja, socijalne skrbi, demografije, obitelji i mladih, zaštite i promicanja ljudskih prava i prava nacionalnih manjina, skrbi o osobito osjetljivim društvenim skupinama, stvaranja uvjeta za obnovu i održivi razvoj komunalne infrastrukture te obnovu obiteljskih kuća i drugo. Uz sve to, nakon što je imenovan zamjenikom predsjednika Stožera civilne zaštite, potpredsjednik Vlade Boris Milošević je dobio i nove dužnosti koje se odnose na rukovođenje radom Civilne zaštite u otklanjanju posljedica katastrofe uzrokovane potresom na području Sisačko-moslavačke, Zagrebačke i Karlovačke županije.

Naš je razgovor usmjeren na analizu aktivnosti i mjera koje je poduzela Vlada Republike Hrvatske, kao i na planirane programe i projekte koji će omogućiti potpunu obnovu, oporavak i razvoj Sisačko-moslavačke županije.

U potresima koji se u zadnje vrijeme neprestano ponavljaju, brojna naselja u općinama i gradovima Sisačko-moslavačke županije nažalost su pretrpjela ljudske žrtve i veliku štetu. Nedvojbeno je potreba za obnovom cjelokupnog područja, ne samo za vraćanjem građevinskih objekata i infrastrukture u stanje u kojem su bili prije potresa, već je neophodna učinkovita obnova kojom će se u potpunosti udovoljiti

građevinskim i drugim tehničkim standardima, ali i potrebama za razvoj gospodarstva, socijalni napredak, zaštitom okoliša i posebnim potrebama lokalne zajednice. Koje je aktivnosti i mjere Vlada Republike Hrvatske do sada poduzela kojima će se omogućiti potpuna obnova, oporavak i uvjeti za razvoj potresom razorenog područja?

Nakon razornih potresa koji su pogodili Baniju osnovna stvar bila je zaštititi živote ljudi te sve one koji su ostali bez svojih kuća i stanova privremeno zbrinuti i osigurati im krov nad glavom.

U prvih mjesec dana Vlada, ministarstva i druga državna tijela donijela su preko 110 odluka, zaključaka, programa i mjera radi sanacije potresom pogođenih područja.

Vlada je osnovala Stožer civilne zaštite zadužen za uklanjanje posljedica razornog potresa kako bi učinkovito upravljala svim procesima vezanima za zbrinjavanje i obnovu te kako bi pravovremeno pružila pomoć svima onima kojima je to potrebno, pri čemu je do sada napravljen ogroman posao, iako je to naravno samo početak. Na potresom pogođenom području dosad je za smještaj građana postavljeno više od 1500 kontejnera, koji su spojeni na električnu energiju, te je postavljeno 50 novih trafostanica.

Nakon potresa bilo je 888 prioriternih zahtjeva za privremenim smještajem, a dosad je dopremljeno više od 600 tona hrane te je osiguran topli obrok za stanovnike 305 naselja. U potresu i naknadnim podrhtavanjima oštećeno je više od 45.000 objekata. Za pregled oštećenih objekata angažirano je više

od 700 volontera stručnjaka (inženjera građevine, statičara, inženjera arhitekture).

Odmah nakon potresa Vlada je iz državnog proračuna osigurala 120 milijuna kuna za Sisačko-moslavačku, Karlovačku i Zagrebačku županiju i sredstva su odmah proslijeđena jedinicama lokalne i područne samouprave, a svi kapaciteti Središnjeg državnog ureda za stambeno zbrinjavanje, svi državni stanovi i kuće raspoloživi na tom području, oko 220 jedinica, stavljeni su na raspolaganje građanima koji su ostali bez svojih domova.

Kao ključne mjere za pomoć pogođenim područjima istaknuo bih izmjene Pravilnika o provedbi Općeg poreznog zakona temeljem kojeg su svi obveznici poreza na dodanu vrijednost za donacije isporučene na područja pogođena katastrofalnim potresom oslobođeni plaćanja poreza na dodanu vrijednost, čime smo omogućili da cjelokupan iznos doniranih sredstva bude utrošen za pomoć najpotrebitijima. Osigurana je jednokratna pomoć za sve stanovnike koji su pogođeni potresom; 2.500 kuna za samce te 3.500 kuna za obitelji.

Izmijenjen je i dopunjen Zakon o obnovi, koji se proširuje na područje Sisačko-moslavačke, Karlovačke i dijelove Zagrebačke županije, čime je stvoren normativni okvir za obnovu, a daljnji cilj je i pojednostavljenje procedure i smanjenje dijela dokumentacije vezane za proceduru obnove koja slijedi.

Poslodavci s područja u kojima je proglašena katastrofa uzrokovana potresom - Sisačko-moslavačke, Zagrebačke i Karlovačke županije - bez obzira na djelatnost i pad prometa, u slučaju kada su zbog objektivnih razloga poslovno-proizvodni procesi bitno smanjeni ili onemogućeni, imaju pravo na potporu. Riječ je o potpori u iznosu od 4.000 kuna po radniku koji radi u punom radnom

vremenu, odnosno razmjerni dio po radniku prema broju sati rada u nepunom radnom vremenu.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja je osiguralo sredstva za nabavu tableta, prijenosnih računala i udžbenika za učenike i nastavnike Sisačko-moslavačke županije u ukupnom iznosu od 958.400 kuna, kako bi se osigurala provedba nastave.

Putem Ministarstva poljoprivrede kontaktirano je više od 3.600 poljoprivrednih gospodarstava. Uspostavljen je sustav prikupljanja donirane hrane za životinje te je zaprimljeno više od 614 tona hrane (koncentrirane hrane, sjenaže i sijena). Također, Vlada je donijela Odluku kojom je dala suglasnost Ministarstvu poljoprivrede za poduzimanje izvanredne mjere pomoći za ublažavanje šteta od potresa koja uključuje nabavu 621.500 kilograma stočne hrane u vrijednosti 1,5 milijuna kuna, temeljem čega će se osigurati hranidba 1.800 goveda, 3.500 svinja, 500 ovaca i koza, 10.000 peradi i 1000 konja u najmanje 30 dana.

Uspostavljen je sustav posredovanja za otkup domaćih proizvoda poljoprivrednika u potrebi. U prvim tjednima 2021. godine isplaćena su, uz najavljenih 35 milijuna kuna izravnih plaćanja, i dodatna sredstva koja se odnose na područja s prirodnim ograničenjima i na mjere koje obuhvaćaju plaćanja za tradicijske i izvorne pasmine, čime je ukupno isplaćeno 94 milijuna kuna poljoprivrednicima na potresom pogođenim područjima i Gradu Vrgorcu. U žurnoj je izradi novi natječaj iz Programa ruralnog razvoja koji izlazi u veljači, a sredstvima će se obnavljati stradali poljoprivredni objekti, stada i proizvodni kapaciteti - i to pojednostavljenom i ubrzanom procedurom. Dostupna je i aplikacija za prijavu šteta na poljoprivrednim gospodarstvima.

Ministarstvo pravosuđa i uprave predložilo je Hrvatskoj javnobilježničkoj komori da javni bilježnici

odgode donošenje rješenja o ovrsi, kao i otpremu već donesenih rješenja o ovrsi u predmetima u kojima su ovršenici osobe sa sjedištem, prebivalištem ili boravištem u područjima zahvaćenima potresom, čime će biti stopirano više od 20.000 ovršnih predmeta. Bitno je naglasiti da je organizirana i besplatna pravna pomoć na potresom pogođenim područjima, kako bi svi građani mogli ostvariti svoja prava te dobiti pravne savjete i upute.

Na kraju bih istaknuo da je, uz to što je država angažirala i aktivirala sve svoje resurse, velika pomoć došla i od brojnih humanitarnih organizacija, tisuća volontera te od prijateljskih država, kako od susjednih zemalja tako i brojnih drugih, na čemu se svima zahvaljujem.

*Prema indeksu razvijenosti u zadnjem rangiranju (2018.), Sisačko-moslavačka županija pripada u potpomognuta područja i na predzadnjem je mjestu po razvijenosti hrvatskih županija. Koronakriza dodatno je nanijela štete gospodarstvu u županiji (zatvaranje ili ograničenje rada poduzetnika u uvjetima pandemije, povećanje broja nezaposlenih), pa se s velikom vjerojatnošću očekuje da će i najnoviji podaci o indeksu razvijenosti županije, koji se uskoro trebaju objaviti, pokazati da nije došlo do promjene u razvijenosti županije. Na buduću razvoj svih općina i gradova i cijele županije snažno će utjecati posljedice razornih potresa, kao i loša demografska slika u cijeloj županiji s tendencijom da se i dalje pogoršava. Sve će to dodatno utjecati na razvojne mogućnosti u županiji. **Navedite planirane programe i projekte koji će, uz obnovu i oporavak, poticanjem održivog razvoja Sisačko-moslavačke županije u smislu jačanja gospodarske učinkovitosti (ekonomskog razvoja), društvene odgovornosti (socijalnog napretka) i zaštite okoliša, pridonijeti poboljšanju položaja županije i izlazak iz skupine županija koje pripadaju potpomognutim područjima.***

Sada smo prvenstveno fokusirani na takozvanu prvu pomoć i sanaciju posljedica potresa, na to da je svatko na suhom i na toplom, da ima krov nad glavom, topli obrok, a nakon toga nam slijedi obnova. Ključno je da Vlada krene u izgradnju cijelog tog područja. U suprotnom će ono biti isto kao prije potresa, a sada je cijela Hrvatska svjesna da to nije dovoljno. Sama obnova neće biti dovoljna. Mi moramo nanovo izgraditi Baniju.

Moramo imati na umu da je i prije početka koronakrize i potresa stopa nezaposlenosti u Sisačko-moslavačkoj županiji bila dvaput veća od one u ostatku Hrvatske te da je ovo područje bilo nažalost ekonomski i društveno devastirano. Vlada je u svom programu prepoznala da će posebnu pozornost posvetiti Baniji, kao i nekim drugim dijelovima Hrvatske, a sad tu obvezu moramo podići na još višu razinu.

Prvi koraci su već napravljeni donošenjem Odluke o pokretanju postupka izrade Programa društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja Sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom. Program revitalizacije bit će ključni strateški dokument kojim će se definirati fizička, socijalna, gospodarska i demografska revitalizacija područja Sisačko-moslavačke županije pogođenog potresom. U izradu programa uključena su sva nadležna tijela, zastupnici Hrvatskoga sabora iz VI. izborne jedinice te predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave s područja za koje se izrađuje Program, kao i predstavnici akademske zajednice, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore i Hrvatske udruge poslodavaca. Programom će se utvrditi mjere i projekti, nositelji i sudionici njihove provedbe, provedbene aktivnosti, izvori sredstava te metodologija praćenja provedbe i vrednovanja pojedinih mjera. Nositelji izrade Programa su Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije i Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja.

Važno je i da na najbolji mogući način iskoristimo mogućnosti koje nam daje postojeći normativni okvir, ponajviše Zakon o potpomognutim područjima kojim je definirano sedam skupina poticajnih mjera: gospodarske mjere, socijalne mjere, fiskalne mjere, demografske mjere, mjere stambenog zbrinjavanja, mjere jačanja administrativnih kapaciteta za učinkovit i održiv razvoj potpomognutih područja i mjere za provedbu programa integriranih teritorijalnih ulaganja. Kroz Zakon o potpomognutim područjima možemo kvalitetno povezati razvojne projekte u sljedećem razdoblju.

Treba istaknuti i da je Vlada pokrenula inicijativu da se ubrzaju sve radnje i osiguraju financijska sredstva te raspiše natječaj za dovršetak autoceste od Lekenika do Siska, smatrajući da je to projekt koji sada mora postati prioritetan jer je bolje povezivanje Sisačko-moslavačke županije presudno za dugoročnu revitalizaciju i gospodarsku aktivnost na tome području. Više od 380 milijuna kuna osigurano je za završetak ovog projekta.

Važan element revitalizacije Banije svakako će biti i korištenje dostupnih sredstva iz fondova Europske unije. Europski parlament usvojio je velikom većinom Rezoluciju o pomoći Hrvatskoj u ublažavanju posljedica potresa u Petrinji i okolici, a kao što je poznato, Europska unija uputit će Hrvatskoj i sredstva iz Fonda solidarnosti nakon što dostavimo procjenu štete uzrokovane potresom. Procjena štete bit će gotova do 22. ožujka, a očekujemo da bi sredstva iz Fonda solidarnosti trebala stići sredinom ljeta. Ukupnu procjenu dobit ćemo nakon što se pregledaju sve zgrade te Građevinski fakultet u Zagrebu i stručnjaci Svjetske banke, po njihovoj metodologiji, izračunaju štetu. Prijavljujemo je zatim Europskoj komisiji, a ona od tog iznosa dodjeljuje od 2,5 do 6 posto procijenjene vrijednosti štete.

Iz postojećih operativnih programa koji su Hrvatskoj bili na raspolaganju, i još uvijek jesu, u financijskom razdoblju do 2020. alocirano je 111 milijuna eura za pomoć potresom pogođenim područjima. Riječ je o novcu koji se može koristiti upravo u situacijama elementarne prirodne nepogode.

Uz ovu interventnu pomoć Europske unije, veliku ulogu u revitalizaciji potresom pogođenih područja imat će i nova financijska perspektiva za korištenje fonda Europske unije za razdoblje 2021. – 2027. Tijekom ove godine definirat ćemo naše nacionalne prioritete financiranja u sljedećih sedam godina pri čemu će se posebna pažnja posvetiti upravo Baniji. Hrvatskoj će stajati na raspolaganju oko šest milijardi eura bespovratnih sredstava i tri milijarde eura zajmova, što nam pruža veliku mogućnost razvoja Banije, ali i svih ostalih slabije razvijenih područja.

Nacionalna razvojna strategija Hrvatske do 2030. godine, kao krovni strateški dokument za razvoj Hrvatske, također će pružiti okvir za razvoj potresom pogođenih područja. Strategija je temelj za izradu svih lokalnih, regionalnih i nacionalnih strategija, što će osigurati njihovu usklađenost i sinergiju. I u Nacionalnoj razvojnoj strategiji definirani su planovi za ublažavanje posljedica globalne epidemije i prirodnih katastrofa.

I u novom Operativnom programu za nacionalne manjine za razdoblje od 2021. do 2024. posebnu smo pažnju posvetili razvoju krajeva naseljenih pripadnicima manjina jer se oni u najvećoj mjeri nalaze ispod prosjeka nacionalne razvijenosti. Takva je i Banija. Vjerujem da će i ovaj program doprinijeti oporavku Banije.

Područja odgovornosti potpredsjednika Vlade za društvene djelatnosti i ljudska prava odnose se na društvene djelatnosti, demografiju, obitelj i mlade, zaštitu i promicanje ljudskih prava i prava

*nacionalnih manjina, skrb o osobito osjetljivim društvenim skupinama, stvaranje uvjeta za obnovu i održivi razvoj komunalne infrastrukture te obnovu obiteljskih kuća i drugo. Imenovani ste i zamjenikom predsjednika Stožera civilne zaštite u rukovođenju radom Civilne zaštite koji se odnosi na otklanjanje posljedica katastrofe uzrokovane potresom na području Sisačko-moslavačke, Zagrebačke i Karlovačke županije. **Koje ste sve aktivnosti poduzeli i koje ćete mjere uskoro provesti u Sisačko-moslavačkoj županiji radi olakšavanja teških životnih uvjeta stanovnika koji tamo žive, posebno onih koje se odnose na zdravstvenu zaštitu svih stanovnika, odgoj i obrazovanje djece te brigu o starijim i nemoćnim osobama. Je li postojala potreba za posebnim mjerama u području zaštite i promicanja ljudskih prava i prava nacionalnih manjina?***

Neposredno nakon potresa najteži pacijenti iz Petrinje, Gline i Siska evakuirani su u bolnice u Zagrebu, Arenu Zagreb te u OB Karlovac. U domovima zdravlja Sisak i Petrinja reorganizirana je zdravstvena zaštita na primarnoj razini. Postavljeni su kontejneri u Glini i Petrinji, organiziran je rad hitne pomoći i obiteljske medicine te je uspostavljena opskrba svim nužnim lijekovima bez obveze plaćanja participacije.

Važno je istaknuti da je, uslijed novonastale velike potrebe stanovnika potresom zahvaćenog područja za psihološkom i psihijatrijskom potporom, imenovan koordinator ispred Kriznog stožera, čija je uloga koordinacija rada svih pružatelja te vrste potpore na terenu.

Nadalje, zbog povećanog epidemiološkog rizika, cjepivo protiv bolesti COVID-19, kao i dodatna zaštitna oprema, preusmjereni su prema Sisačko-moslavačkoj županiji.

Što se tiče obrazovanja, od 56 školskih objekata, 9 objekata je neuporabljivo zbog nastalih oštećenja, 12 objekata je privremeno neuporabljivo, 11 je uporabljivo s preporukom, a 24 je uporabljivo.

Nakon obilaska dijela školskih ustanova u Petrinji, Glini i Sisku, osnovana je i operativna jedinica u Ministarstvu znanosti i obrazovanja koja će izravno, na terenu, s osnivačima škola dogovoriti konkretne korake u ponovnoj uspostavi nastave, ali i interventne zahvate na obrazovnim objektima koje će biti moguće u kratkom vremenu staviti u funkciju. Glavne aktivnosti Ministarstva usmjerene su na organizaciju nastave za učenike i studente uz poštivanje važećih epidemioloških mjera koje utječu na održavanje nastave na području cijele RH.

Ministarstvo će osigurati potrebna materijalna sredstva za izgradnju i obnovu objekata te provesti žurne aktivnosti za pravovremenu pripremu projektne dokumentacije jer ćemo sredstva za obnovu škola povlačiti prvenstveno iz Fonda solidarnosti EU-a, ali i iz najavljenih donacija prijateljskih država.

Školama je poslan upitnik kako bi se utvrdile potrebe u vezi s opremanjem učenika i odgojno-obrazovnih djelatnika IT opremom.

Naravno da je važno u cijelom ovom procesu posebnu pozornost obratiti na zaštitu ranjivih skupina te poštivanje ljudskih prava. Znamo da je područje Banije naseljeno pripadnicima nacionalnih manjina te da većinu stanovništva čine osobe iz ruralnih područja, starije osobe koje su i prije potresa imale otežan pristup osnovnim socijalnim i komunalnim uslugama, a samim time bile u riziku od diskriminacije. Pri svom djelovanju cjelokupan Stožer ima na umu ove činjenice te djelujemo s ciljem da upravo ranjive skupine budu prioritetne prilikom rješavanja pitanja stambenog zbrinjavanja, osiguravanja osnovnih uvjeta za život i sl.

Napomenuo bih da je trenutno u procesu izrade Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje od 2021. do 2027. godine, koji je planiran za donošenje u prvom kvartalu ove godine, te će se u sklopu ovog krovnog nacionalnog dokumenta za zaštitu ljudskih prava naglasak svakako staviti i na zaštitu ugroženih skupina na potresom pogođenim područjima.

Vezano konkretno za nacionalne manjine, ispod radara javnosti je prošla informacija da je dan nakon potresa na Baniji Vlada usvojila Operativne programe za nacionalne manjine za razdoblje 2021. – 2024. godine. Novi operativni programi za nacionalne manjine donose niz mjera za unaprjeđenje položaja manjinskih zajednica. Podrazumijevaju poštivanje prava na korištenje jezika i pisma, ravnomjeran razvoj svih krajeva i rad na izgradnji mira, a ključno je da se planovi ostvare u predviđenim rokovima. Provedba operativnih programa, u čiju izradu sam direktno bio uključen, bit će jedan od mojih prioriteta u ovom mandatu.

Za sada nije bilo potrebe za nekim drugim posebnim mjerama u području zaštite i promicanja ljudskih prava i prava nacionalnih manjina.

Važno je pitanje izvora financiranja saniranja posljedica potresa u Hrvatskoj, pa tako i u Sisačko-moslavačkoj županiji. Najavljena je velika financijska pomoć iz Fonda solidarnosti Europske unije za saniranje posljedica potresa. U kojoj će mjeri ta sredstva biti usmjerena na pomoć Sisačko-moslavačkoj županiji? Hoće li biti usmjerena na obnovu škola, zdravstvenih i drugih javnih ustanova, obnovu lokalnih cesta i druge infrastrukture ili će imati neke druge namjene?

Pitanje izvora financiranja saniranja posljedica potresa doista je važno pitanje. Vladi Republike Hrvatske je, pored kratkoročnog saniranja primarne štete i osiguravanja osnovnih potreba građana

ovog područja kako bi što lakše i prije premostili poteškoće i vratili se u redovan život, posebno važno raditi na što hitnijoj obnovi osnovne infrastrukture nužne za pružanje javnih usluga i na osnaživanju gospodarskih, kulturnih i drugih aktivnosti na ovome području. Jasno je da bez usmjeravanja sredstava na obnovu škola, zdravstvenih ustanova i cesta, povratka u normalan život, kao i revitalizacije ovoga područja, ne može biti. S tog gledišta, svakako će se sredstva Fonda solidarnosti koristiti za obnovu javne infrastrukture. Već u svojoj Odluci o raspodjeli bespovratnih financijskih sredstava iz Fonda solidarnosti EU-a, odobrenih za financiranje sanacije šteta od potresa na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije i Zagrebačke županije, bila su predviđena sredstva za vraćanje infrastrukture u ispravno radno stanje. Na primjer, bilo je osigurano 285 milijuna eura za područje obrazovanja, kao i više od 140 milijuna za područje zdravstva.

U tijeku je priprema novog zahtjeva za potporu iz Fonda solidarnosti, a kojem je jedna od glavnih zadaća upravo obnova infrastrukture, odnosno bolnica, škola, cesta i vodoopskrbe na području Sisačko-moslavačke županije. No, važno je istaknuti da je Vlada Republike Hrvatske, u razgovorima s Europskom komisijom, već sada osigurala dodatnih 111 milijuna eura iz postojećih operativnih programa koji su Hrvatskoj na raspolaganju do 2020. godine. Ova sredstva stoje na raspolaganju upravo za slučajeve poput elementarnih prirodnih nepogoda, a bit će usmjerena na izgradnju stambenog fonda za stanovanje. Ovim mjerama i koracima jasno pokazujemo da će se sredstva koristiti usmjereno za osiguravanje materijalne obnove kućanstava, ali i ulaganja u razvoj sadržaja koji su nužni za dugogodišnju održivost života na ovom području. Sredstva se moraju usmjeravati imajući u vidu kratkoročnu obnovu i izgradnju funkcionalnosti temeljnih institucija, ali se s druge strane već sada mora voditi računa o tome da potres može značiti

drugi početak ovoga kraja. U tom kontekstu, sigurno ćemo razmotriti financiranje projekata koji mogu dovesti do maksimalne mobilizacije društvenih, kulturnih i osobnih resursa koje ovaj kraj posjeduje, a kako bi se usmjerile u smjeru razvoja i demografske obnove Banije i cijele Sisačko-moslavačke županije.

Posebno bih naglasio da je na račun Državnog proračuna Republike Hrvatske u akciji "Pomoć za obnovu nakon potresa" uplaćeno preko 100 milijuna kuna donacijskih sredstava koja će se utrošiti za sanaciju posljedica potresa te koristim priliku da zahvalim svim građanima i pravnim osobama, prijateljskim državama i međunarodnim organizacijama koje su uplatile novčana sredstva.

Pred dovršetkom je Nacionalni plan oporavka i otpornosti koji je ključni dokument za povlačenje europskih sredstava iz Fonda za oporavak i otpornost. Budući da se iz Fonda mogu financirati projekti za koje je pripremljena potrebna dokumentacija, hoće li se među tim projektima naći i oni iz Sisačko-moslavačke županije? Posebno nas zanima hoće li se moći financirati obnova u potresu stradalih škola, opremanje virtualnih učionica i razrušenih dječjih vrtića, kako bi se omogućili prihvatljivi uvjeti za odgoj i obrazovanje najmlađih stanovnika u županiji? Planiraju se reforme u zdravstvu usmjerene na financijsku održivost zdravstvenog sustava, što je uvjet za financiranje projekata iz sredstava Fonda. Je li među projektima planirano investiranje u obnovu porušene bolnice u Sisku, obnova razrušenih domova zdravlja i ambulant u drugim gradovima u Sisačko-moslavačkoj županiji, njihovo opremanje i obnova drugih u potresu porušenih javnih zgrada koje su važne za život u županiji? Kakva je planirana dinamika financiranja?

Kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti, namjerava se programiranje obnove zgrada oštećenih potresima, što uključuje i programe

energetske obnove. Na primjeru obnove štete u Gradu Zagrebu, koja iznosi preko 11,5 milijardi eura, razvidno je da samo sredstva Fonda solidarnosti nisu dostatna za cjelokupnu obnovu. U tom smislu, kao što je slučaj sa Zagrebom, Nacionalni plan će se morati proširiti i na područja Sisačko-moslavačke županije, za što smo već i dobili zeleno svjetlo Europske komisije. Tako da, što se tiče prvog dijela Vašeg pitanja, odgovor je pozitivan. No, u ovom trenutku je teško precizirati koliko će taj iznos sredstava iznositi, budući da će on biti finaliziran u travnju. Međutim, projekti koje ste naveli bit će ili već jesu u fokusu planiranih aktivnosti Vlade. Primjerice, Ministarstvo znanosti i obrazovanja je neovisno o europskim sredstvima osiguralo 958.400 kuna za nabavu tableta, prijenosnih računala i udžbenika za učenike i nastavnike Sisačko-moslavačke županije, što svjedoči o jasnoj predanosti ove Vlade ovim pitanjima kao važnim prioritetima plana obnove ove županije.

Po pitanju financiranja projekata u zdravstvu iz sredstava Fonda, u ovom trenutku teško je govoriti o konkretnim projektima, budući da je Europski parlament tek nedavno potvrdio europsku alokaciju te potvrdio mehanizam za oporavak i otpornost, tako da, što se same dinamike tiče, ona uvelike ovisi o odlukama na razini Europske unije. Na nama je da kao država imamo spremne projekte, kako bi odmah mogli ići u realizaciju čim sredstva budu dostupna. Budući da će ona biti dostupna kroz razdoblje od tri godine, vjerujem da ćemo na adekvatan način adresirati sve projekte, što uključuje i projekt obnove porušene bolnice u Sisku. Projekti obnove infrastrukture će svakako biti obnovljeni, bilo kroz programiranje sredstava u Fondu za oporavak i otpornost, bilo kroz Fond za solidarnost.

Na koje će se sve načine pružiti pomoć stanovnicima čije su obiteljske kuće i gospodarski objekti stradali u potresu? Hoće li biti osigurani krediti za obnovu

tih objekata i za ulaganje u energetska obnova? Kako će se stanovnici Sisačko-moslavačke županije informirati o svim mogućnostima i uvjetima koji im stoje na raspolaganju, a tiču se obnove? Tko će im pružiti pomoć u prikupljanju potrebne dokumentacije?

Na potresom pogođenom području do sada je zaprimljeno preko četrdeset i pet tisuća prijava za pregled zgrada od čega je 4.011 zgrada neuporabljivo, dok ih je 7.261 privremeno neuporabljivo. Riječ je o velikom broju objekata koji se nalaze rasuti na širokom području, te će se tijekom programiranja europskih i planiranja nacionalnih sredstava njihova obnova postaviti kao jedan od najvažnijih prioriteta.

Kao što smo se dijelom već dotakli u prethodnim odgovorima, već sada smo iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija osigurali realokaciju od 830 milijuna kuna za slučaj prirodnih nepogoda i katastrofa. Nadalje, pored sredstava iz EU-a, obnova će koristiti i sredstva iz nacionalnih izvora, u skladu sa Zakonom o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije.

Što se tiče informiranja građana o mogućnostima i uvjetima obnove, kao i prikupljanju dokumentacije, Vlada je svjesna toga da administrativni koraci predstavljaju veliki izazov za stradalnike potresa te da se mora osigurati pristup pomoći svima koji je trebaju.

U tu svrhu je usvojen Program mjera obnove zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske, Zagrebačke, Sisačko-moslavačke i Karlovačke županije. Njime se uređuje postupak obnove županija koje su pogođene razornim potresima 22. ožujka, 28. i 29. prosinca 2020. godine. Na temelju tog programa, Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje provodi odluke Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine u pogledu uklanjanja i gradnje zamjenskih kuća u području proglašenom katastrofom, a Fond za obnovu mjerodavan je i za Sisačko-moslavačku i Karlovačku županiju.

Angažirani su mobilni timovi stručnjaka koji bi osobama pogođenima potresom pomogli u pripremi zahtjeva za obnovom. Važno je istaknuti da će se državna uprava uvezati na način da građani neće morati dostavljati dokumentaciju kojom dokazuju podatke koje država već ima u svojim registrima. ■

Regio-analiza Sisačko-moslavačke županije

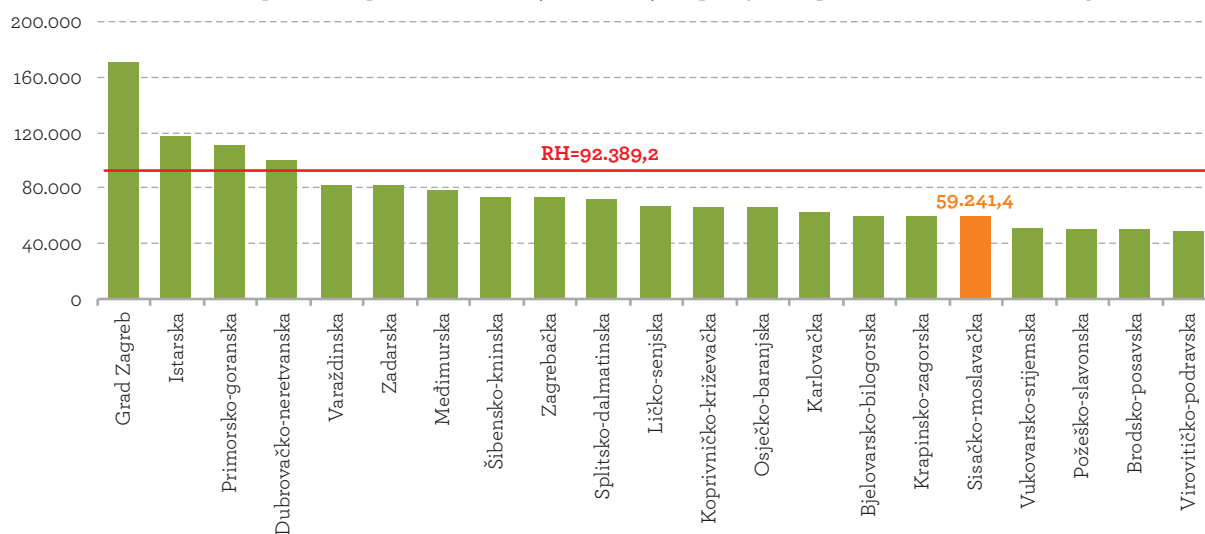
Bruto domaći proizvod

Bruto domaći proizvod (BDP) Sisačko-moslavačke županije u 2018. godini iznosio je 9.856,9 milijuna kuna, što je svega 2,6 posto BDP-a Republike Hrvatske. Za usporedbu, 2000. godine Sisačko-moslavačka županija je u ukupnom BDP-u Republike Hrvatske sudjelovala s 3,9 posto. S obzirom na ostvareni BDP po stanovniku, Sisačko-moslavačka županija se zajedno s Vukovarsko-srijemskom, Požeško-slavonskom, Brodsko-posavskom i Virovitičko-podravskom županijom svrstava među pet najnerazvijenijih hrvatskih županija (slika 1). Promotri li se kretanje BDP-a po stanovniku za Hrvatsku i Sisačko-moslavačku županiju od 2000. do 2018. godine, uočava se povećanje zaostajanja ove županije u odnosu na nacionalni prosjek (slika 2). Dok je 2000. godine BDP po stanovniku Sisačko-moslavačke županije iznosio 37.286 kuna i bio 10,5

posto manji od državnog prosjeka, 2012. godine je dosegao najveću vrijednost od 63.634 kune što je bilo 17,9 posto ispod državnog prosjeka, da bi se do 2018. godine smanjio na 59.241 kunu, odnosno za državnim prosjekom zaostajao za čak 35,9 posto.

Što se tiče brzine konvergencije prema gospodarstvu Europske unije, razlika u razvijenosti Sisačko-moslavačke županije i prosjeka razvijenosti zemalja koje pripadaju skupini EU-28¹ se tijekom razdoblja od 2000. do 2018. povećala. Tako je 2000. godine BDP po stanovniku Sisačko-moslavačke županije bio na razini 43,6 posto da bi 2012. godine došao na razinu 49,2 posto prosjeka Europske unije (u terminima kupovne moći). U narednom se razdoblju jaz između BDP-a po stanovniku Sisačko-moslavačke županije i prosjeka EU-28 povećao, tako da je 2018. godine iznosio 42,9 posto europskog prosjeka (slika 3).

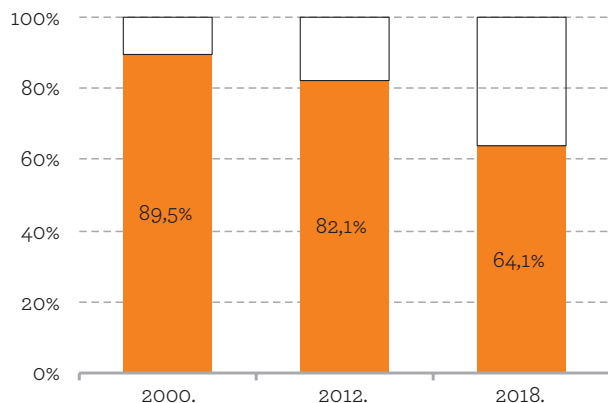
Slika 1. Bruto domaći proizvod po stanovniku (u kunama), županije i Republika Hrvatska, 2018. godina

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

¹ Prosjek bruto domaćeg proizvoda po stanovniku na razini EU-28.

Slika 2. Bruto domaći proizvod po stanovniku, Sisačko-moslavačka županija (RH =100%) 2000., 2012. i 2018.

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 3. Bruto domaći proizvod po stanovniku, Sisačko-moslavačka županija (EU-28=100%) 2000., 2012. i 2018.

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

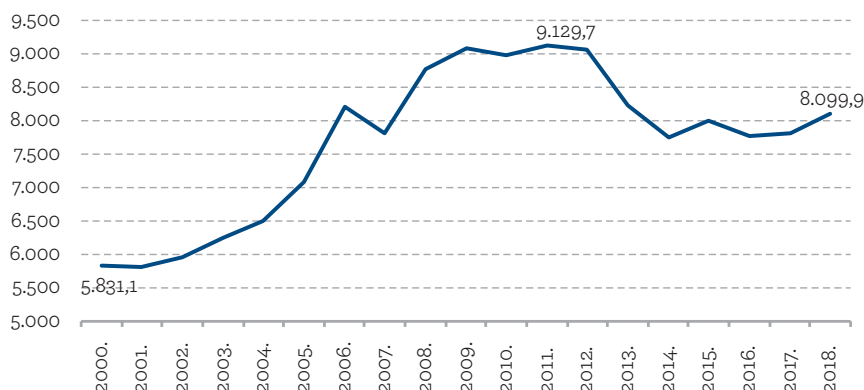
Struktura gospodarstva

Gospodarstvo Sisačko-moslavačke županije ostvarilo je 2018. godine bruto dodanu vrijednost u visini od 8,099 milijardi kuna (slika 4). Promotri li se kretanje ukupne bruto dodane vrijednosti županijskog gospodarstva tijekom razdoblja od 2000. do 2018. godine, vidljivo je kako je nakon pozitivnog trenda zabilježenog od 2000. do 2011. godine (uz oscilacije 2007. i 2010. godine), od 2012. do 2014. godine uslijedilo razdoblje kontinuiranog pada bruto dodane vrijednosti, da bi u naredne četiri godine bruto dodana vrijednost zabilježila oscilatorna kretanja. Zabrinjava podatak da je, u odnosu na 2011. godinu, gospodarstvo Sisačko-moslavačke županije u 2018. godini ostvarilo nominalni pad bruto dodane vrijednosti od visokih 10,7 posto.

Gledano po djelatnostima, u strukturi županijskog gospodarstva prevladavaju djelatnosti prerađivačke industrije s udjelom od 25,5 posto, djelatnosti javne uprave i obrane, obrazovanja i zdravstvene zaštite s udjelom od 20,2 posto te uslužne djelatnosti

(djelatnosti trgovine na veliko i malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane) s udjelom od 14,8 posto. Značajan udio bilježe i djelatnosti poslovanja nekretninama (10,7 posto) i djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (7,8 posto) (tablica 1). Usporedi li se struktura gospodarstva Sisačko-moslavačke županije iz 2018. godine sa strukturom iz 2011. godine, uočavaju se značajne promjene. Tako se u usporedbi s 2011. godinom udio prerađivačke industrije u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti smanjio s 34,5 posto na 25,5 posto i to kao posljedica snažnijeg pada bruto dodane vrijednosti prerađivačke industrije od pada bruto dodane vrijednosti na razini županijskog gospodarstva. S druge strane, porast udjela u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti županijskog gospodarstva bilježe uslužne djelatnosti (s 10,5 posto na 14,8 posto) i djelatnosti javne uprave, obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi (sa 16,6 na 20,2 posto), što je rezultat povećanja bruto dodane vrijednosti tih djelatnosti popraćenog padom bruto dodane vrijednosti na razini cjelokupnog gospodarstva.

Slika 4. Bruto dodana vrijednost Sisačko-moslavačke županije, 2000. – 2018. u tekućim cijenama, u milijunima kuna

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Gledano po ključnim djelatnostima, najveći kumulativni pad bruto dodane vrijednosti od 34,5 posto u razdoblju od 2011. do 2018. godine zabilježila je prerađivačka industrija (slika 6), iza koje slijedi građevinarstvo s padom od 10,9 posto (slika 7). Općenito zabrinjava niska razina (svega

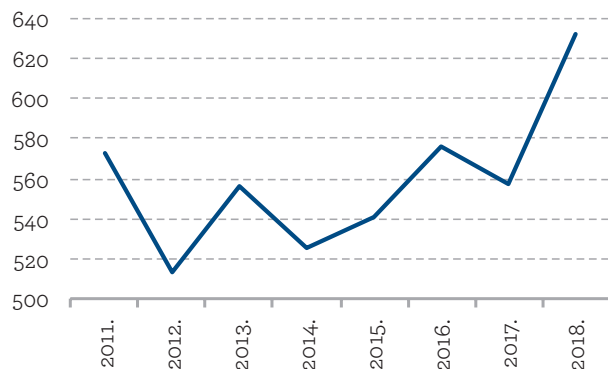
2,9 posto) i kontinuirani pad aktivnosti stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti (10,9 posto) (slika 12). Snažan pad u visini od 40,4 posto bilježe i djelatnosti informacija i komunikacija (slika 9) te financijske djelatnosti (10,9 posto) (slika 10). S druge strane, tijekom promatranog razdoblja, uslužne djelatnosti i djelatnosti javne uprave, obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi bilježe porast bruto dodane vrijednosti od 24,4 posto (slika 14) i 7,6 posto (slika 13). Porast bruto dodane vrijednosti ostvaren je i u djelatnostima poljoprivrede, šumarstva i ribarstva i to u visini od 10,4 posto (slika 5).

Tablica 1. Bruto dodana vrijednost po djelatnostima NKD-a Sisačko-moslavačke županije i Republike Hrvatske, u 2011. i 2018. godini

Djelatnost prema NKD-u 2007	2011.		2018.	
	SMŽ	RH	SMŽ	RH
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6,3%	4,3%	7,8%	3,6%
Prerađivačka industrija	34,5%	16,1%	25,5%	15,2%
Rudarstvo i vađenje te ostale industrije	6,6%	4,5%	6,8%	5,4%
Građevinarstvo	7,5%	5,7%	5,4%	4,4%
Trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane	10,5%	20,8%	14,8%	23,7%
Informacije i komunikacije	1,5%	4,9%	1,0%	4,9%
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	2,3%	7,2%	2,3%	6,0%
Poslovanje nekretninama	9,3%	9,5%	10,7%	9,1%
Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2,9%	8,2%	2,9%	8,2%
Javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	16,6%	15,5%	20,2%	15,6%

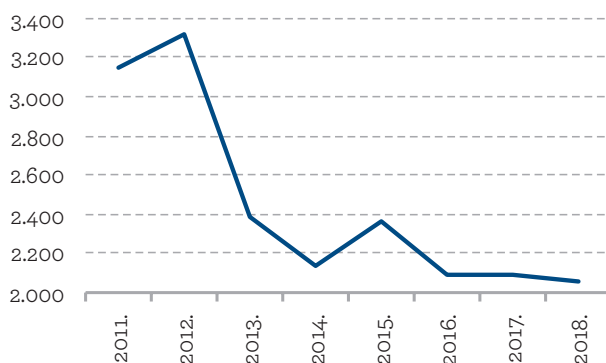
Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 5. Bruto dodana vrijednost djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, od 2011. do 2018., u milijunima kuna

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 6. Bruto dodana vrijednost prerađivačke industrije, od 2011. do 2018., u milijunima kuna

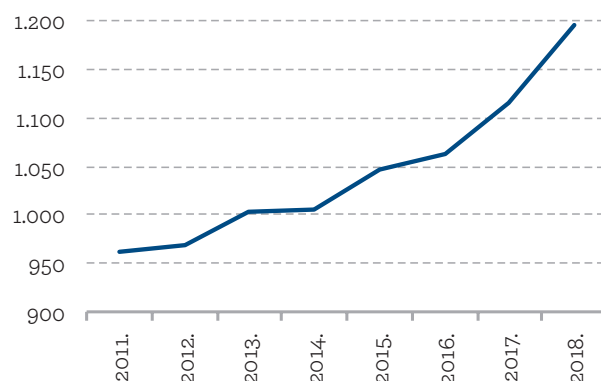
Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 7. Bruto dodana vrijednost djelatnosti građevinarstva, od 2011. do 2018., u milijunima kuna

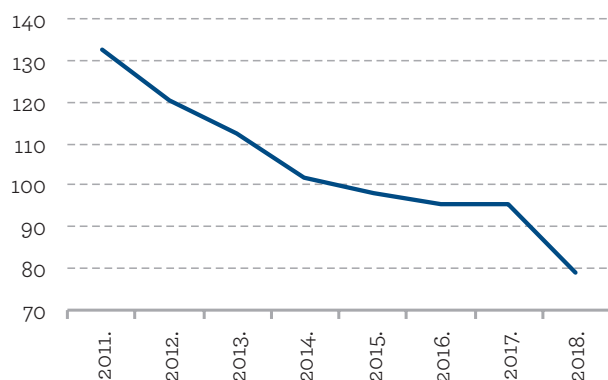
Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 8. Bruto dodana vrijednost djelatnosti trgovine na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane, od 2011. do 2018., u milijunima kuna

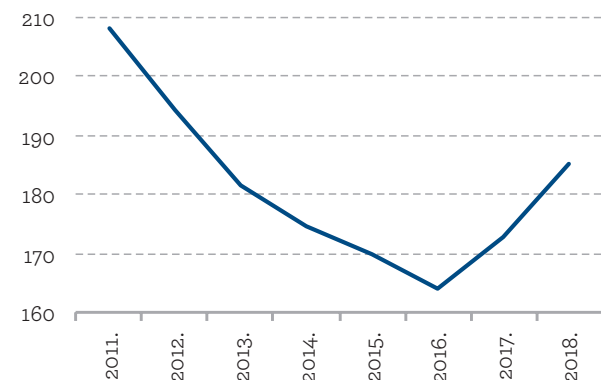
Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 9. Bruto dodana vrijednost djelatnosti informacije i komunikacije, od 2011. do 2018., u milijunima kuna

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 10. Bruto dodana vrijednost financijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja, od 2011. do 2018., u milijunima kuna

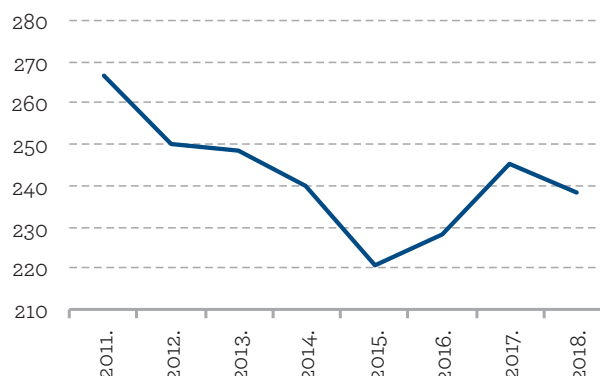
Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 11. Bruto dodana vrijednost djelatnosti poslovanja nekretninama, od 2011. do 2018., u milijunima kuna

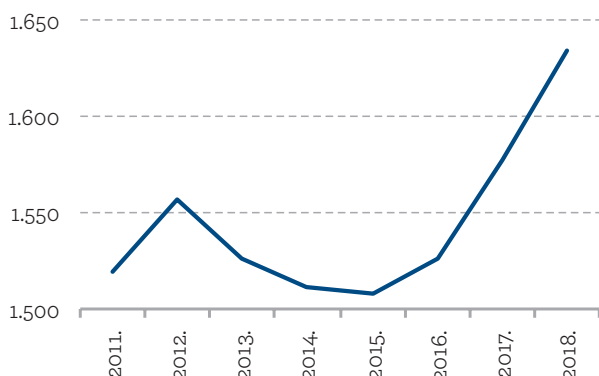
Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 12. Bruto dodana vrijednost stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti, od 2011. do 2018., u milijunima kuna

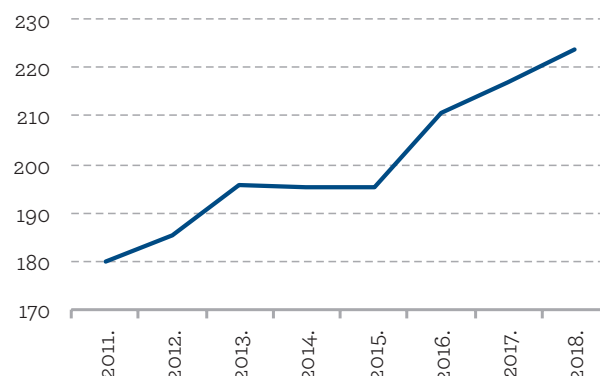
Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 13. Bruto dodana vrijednost djelatnosti javne uprave i obrane, obrazovanja, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, od 2011. do 2018., u milijunima kuna

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 14. Bruto dodana vrijednost ostalih uslužnih djelatnosti, od 2011. do 2018., u milijunima kuna

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

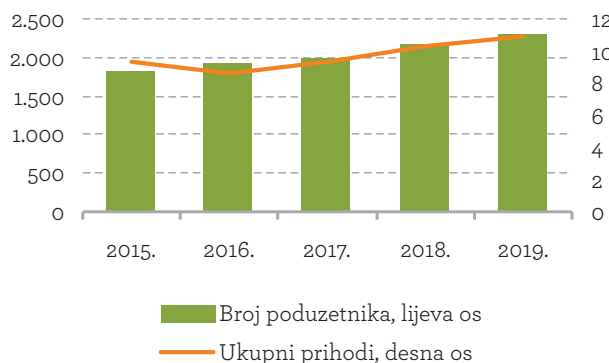
Poduzetništvo

Prema podacima FINA-e na području Sisačko-moslavačke županije u 2019. godini bilo je aktivno 2.308 poduzetnika², što je činilo svega 1,7 posto poduzetničke populacije Republike Hrvatske (136.260 poduzetnika). U usporedbi s prethodnom godinom, u 2019. godini bilo je 146 poduzetnika više, što predstavlja porast od 6,7 posto (slika 15). Promotri li se kretanje vrijednosti pokazatelja poduzetničke aktivnosti na području ove županije od 2015. do 2019. godine, uočava se povećanje broja poduzetnika (slika 15), zaposlenosti (slika 16), povećanje ukupnih prihoda (slika 15), kao i

povećanje broja poduzetnika koji su poslovali s dobiti (slika 17). Osim u 2018. godini, u preostalim su godinama promatranog razdoblja poduzetnici Sisačko-moslavačke županije kumulativno ostvarili pozitivan financijski rezultat. Negativan financijski rezultat poduzetnika iz 2018. godine najvećim je dijelom posljedica financijskog rezultata Petrokemije d.d. koja je tu godinu zaključila s gubitkom od 470,8 milijuna kuna. U 2019. godini Petrokemija d.d. je ostvarila dobit u visini od 140,4 milijuna kuna, što se odrazilo na ukupni financijski rezultat poduzetnika na razini cijele županije (kumulativna neto dobit u iznosu od 348,9 milijuna kuna).

² Poduzetnici koji su predali Godišnji financijski izvještaj.

Slika 15. Broj poduzetnika i ukupni prihodi poduzetnika (u milijardama kuna) u Sisačko-moslavačkoj županiji, od 2015. do 2019.

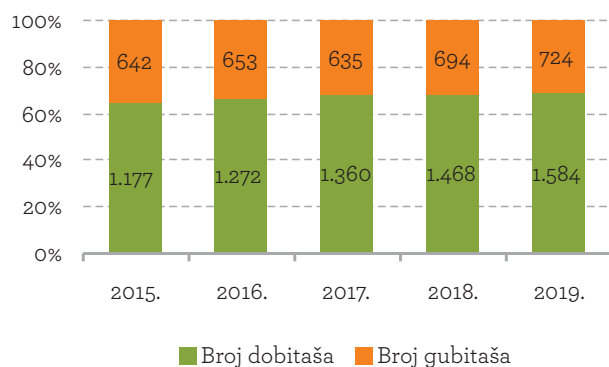
Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 16. Zaposleni kod poduzetnika Sisačko-moslavačke županije, od 2015. do 2019.

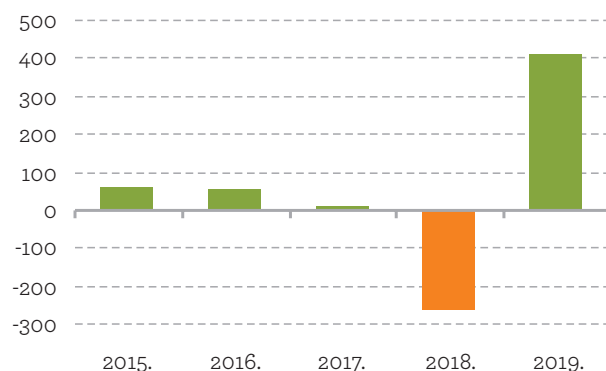
Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 17. Poduzetnici Sisačko-moslavačke županije s obzirom na status dobitaša/gubitaša, od 2015. do 2019.

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Slika 18. Ostvarena kumulativna neto dobit/gubitak poduzetnika Sisačko-moslavačke županije, u milijunima kuna, od 2015. do 2019.

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Sisačko-moslavačka županija se u usporedbi s drugim županijama nalazi na 14. mjestu prema broju poduzetnika, broju zaposlenih kod poduzetnika te prema ukupnim prihodima, dok se prema ostvarenoj neto dobiti nalazi na 15. mjestu. Prema pokazatelju gustoće poduzetništva, koji mjeri broj poduzetnika na 1.000 stanovnika, ova se županija

s 15,8 poduzetnika na 1.000 stanovnika nalazi na 17. mjestu, dok se prema broj poduzeća po kilometru kvadratnom (0,5 poduzeća) nalazi na 20. mjestu. Prema prosječnom prihodu Sisačko-moslavačka županija zauzima 10. mjesto, a prema prosječnom broju zaposlenih kod poduzetnika 9. mjesto (tablica 2).

Tablica 2. Odabrani pokazatelji poduzetničke aktivnosti, Sisačko-moslavačka županija, Grad Zagreb i Republika Hrvatska, 2019. godine

Pokazatelj	SMŽ	Grad Zagreb	RH	Rang
Broj poduzetnika	2.308	45.608	136.260	14.
Broj poduzetnika na 1.000 stanovnika	15,8	56,5	33,5	17.
Broj poduzetnika po km ²	0,5	71,1	2,4	20.
Ukupni prihodi poduzetnika (mil. kuna)	10.955,1	399.898,5	796.126,3	14.
Prihodi po poduzetniku (mil. kuna)	4.746,6	8.768,2	5.842,7	10.
Neto dobit (mil. kuna)	348,8	18.509,8	31.281,3	15.
Broj zaposlenih kod poduzetnika	18.473	372.776	969.776	14.
Zaposleni po poduzetniku	8,0	8,2	7,1	9.

Izvor: FINA.

Indeks razvijenosti gradova i općina

Na temelju ispodprosječne vrijednosti indeksa razvijenosti od 91,7 (manje od 100) Sisačko-moslavačka županija svrstava se u prvu kategoriju u kojoj se nalaze najnerazvijenije hrvatske županije, a na županijskoj ljestvici zauzima nepovoljno 20. mjesto.³ Na ispodprosječnu razvijenost Sisačko-moslavačke županije ukazuje i podatak da 89 posto njenih gradova i općina bilježi vrijednost indeksa manju od 100 čime poprimaju status potpomognutih područja. Pritom se čak osam jedinica lokalne

samouprave s prostora ove županije svrstava u prvu najnerazvijeniju skupinu jedinica lokalne samouprave - Gvozd, Donji Kukuruzari, Dvor, Hrvatska Dubica, Sunja, Majur, Glina i Jasenovac. U drugoj skupini najnerazvijenijih lokalnih jedinica nalaze se Topusko, Martinska Ves i Hrvatska Kostajnica, dok su u četvrtu skupinu jedinica lokalne samouprave s vrijednošću indeksa razvijenosti nižom od prosječne vrijednosti (100) svrstani Popovača, Lipovljani, Lekenik, Petrinja, Novska i Velika Ludina. U šestoj skupini s vrijednošću indeksa iznad prosječne vrijednosti (100) nalaze se samo Sisak i Kutina.

³ Jedinice područne (regionalne) samouprave se prema indeksu razvijenosti svrstavaju u četiri razvojne skupine. U četvrtoj, najrazvijenijoj skupini ukupno je pet hrvatskih županija. Po vrijednosti indeksa (od najvećeg prema najmanjem) su: Grad Zagreb, Istarska županija, Dubrovačko-neretvanska, Zagrebačka te Primorsko-goranska županija. Ukupno devet hrvatskih županija ima vrijednost indeksa razvijenosti veću od vrijednosti prosjeka svih hrvatskih županija.

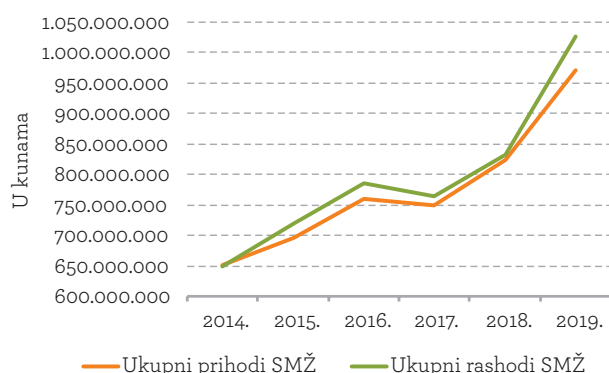
Tablica 3. Indeks razvijenosti jedinica lokalne samouprave s područja Sisačko-moslavačke županije, 2018. godine

Rang	JLS	Skupina	Indeks razvijenosti
166	Sisak	6	102,9
174	Kutina	6	102,7
259	Popovača	4	99,9
267	Lipovljani	4	99,7
270	Lekenik	4	99,6
296	Petrinja	4	98,7
318	Novska	4	98,0
323	Velika Ludina	4	98,0
422	Topusko	2	94,9
444	Martinska Ves	2	94,2
448	Hrvatska Kostajnica	2	94,1
481	Jasenovac	1	92,7
509	Glina	1	91,2
533	Majur	1	88,4
535	Sunja	1	88,3
540	Hrvatska Dubica	1	87,6
548	Dvor	1	84,4
552	Donji Kukuruzari	1	83,1
553	Gvozd	1	80,6

Napomena: Jedinice lokalne samouprave (JLS) razvrstavaju se u osam skupina: I. skupinu čini zadnja četvrtina ispodprosječno rangiranih JLS-ova; II. skupinu čini treća četvrtina ispodprosječno rangiranih JLS-ova; III. skupinu čini druga četvrtina ispodprosječno rangiranih JLS-ova; IV. skupinu čini prva četvrtina ispodprosječno rangiranih JLS-ova; V. skupinu čini zadnja četvrtina iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave; VI. skupinu čini treća četvrtina iznadprosječno rangiranih JLS-ova; VII. skupinu čini druga četvrtina iznadprosječno rangiranih JLS-ova; VIII. skupinu čini prva četvrtina iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Slika 19. Ukupni prihodi i rashodi Sisačko-moslavačke županije (općine, gradovi, županija), od 2014. do 2019.

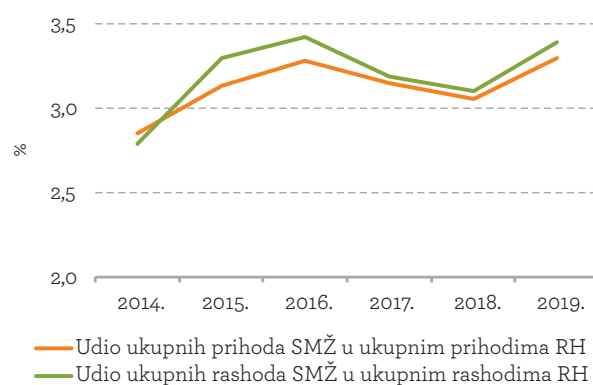
Izvor: Ministarstvo financija Republike Hrvatske.

Proračun županije, gradova i općina

Ukupni prihodi Sisačko-moslavačke županije (općine, gradova i županije) iznosili su 971,6 milijuna kuna u 2019. godini, a ukupni rashodi 1,03 milijarde kuna (slika 19). Ukupni su prihodi u 2019. godini bili veći za 49,3 posto nego u 2014., dok su istovremeno rashodi porasli za 58,0 posto. Takav je trend rasta brži nego na razini cijele Republike Hrvatske gdje su ukupni prihodi porasli za 29,3 posto, a rashodi za 30,1 posto u istom razdoblju. Udio ukupnih prihoda Sisačko-moslavačke županije (općine, gradova i županije) u ukupnim prihodima Republike Hrvatske iznosio je 3,3 posto u 2019. godini (slika 20).

U strukturi ukupnih prihoda Sisačko-moslavačke županije (općine, gradovi i županija) prevladavaju prihodi od poreza koji su ostvareni u iznosu od 419,6 milijuna kuna u 2019. godini, te su činili 45,3 posto ukupnih prihoda. Zatim slijede prihodi od pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna s udjelom od 29,2 posto u ukupnim prihodima Sisačko-moslavačke županije, koji su ostvareni u iznosu od 283,3 milijuna kuna u 2019. godini. U strukturi, pak, ukupnih rashoda Sisačko-moslavačke županije (općine, gradovi i županija) prevladavaju rashodi poslovanja koji

Slika 20. Ukupni prihodi i rashodi Sisačko-moslavačke županije (općine, gradovi i županija) u ukupnim prihodima i rashodima proračuna Republike Hrvatske, od 2014. do 2019., u %

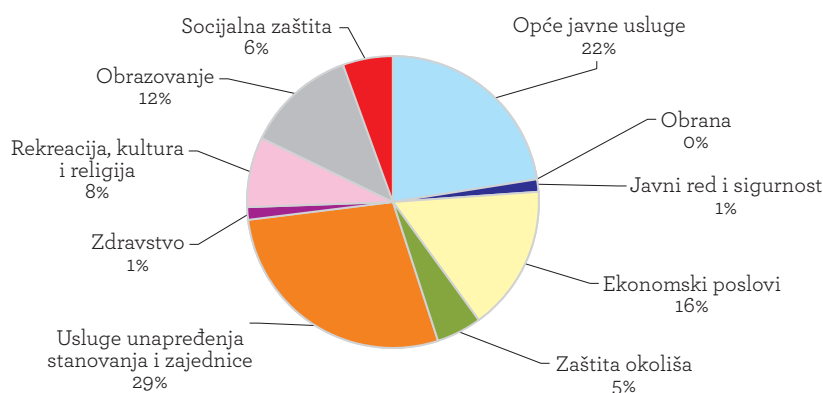

Izvor: Ministarstvo financija Republike Hrvatske.

su ostvareni u iznosu 765,8 milijuna kuna u 2019. godini, te su bili za 37,8 posto veći nego u 2014. godini. Promatrano prema funkcijskoj klasifikaciji rashoda proračuna Sisačko-moslavačke županije (općine, gradovi i županija), najveći dio sredstva se trošio za usluge unapređenja stanovanja i zajednice, opće javne usluge te na ekonomske poslove (slika 21). Promatrano u odnosu na 2014.

godinu, u 2019. godini su najviše porasli rashodi za usluge unapređenja stanovanja i zajednice (za 176,3 posto), ekonomske poslove (za 84,3 posto) te za opće javne usluge (za 27,5 posto). S druge strane, u istom su se razdoblju najviše smanjili rashodi za zdravstvo (za 60,2 posto), javni red i sigurnost (za 54,0 posto) te za obrazovanje (za 38,3 posto) (tablica 5).

Slika 21. Proračun Sisačko-moslavačke županije (općine, gradovi i županija) prema funkcijskoj klasifikaciji, od 2014. do 2019.

Izvor: Ministarstvo financija Republike Hrvatske.

Tablica 4. Ukupni prihodi i rashodi županije, gradova i općina na području Sisačko-moslavačke županije, 2014. – 2019., u kunama

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Županija						
Ukupni prihodi	163.048.588	202.685.063	231.322.821	224.537.250	195.319.810	240.774.143
Ukupni rashodi	171.575.827	216.491.369	241.696.251	215.226.905	214.370.996	257.469.415
Gradovi						
Ukupni prihodi	413.854.665	413.338.731	426.527.363	427.813.618	511.161.647	597.088.234
Ukupni rashodi	405.707.974	416.076.782	438.708.721	464.856.941	503.088.824	626.859.340
Općine						
Ukupni prihodi	73.910.427	79.797.580	101.343.422	97.051.211	117.507.049	133.780.377
Ukupni rashodi	72.048.695	86.376.076	105.939.529	84.433.235	115.781.646	141.596.128

Izvor: Ministarstvo financija Republike Hrvatske.

Tablica 5. Rashodi županije, gradova i općina na području Sisačko-moslavačke županije prema funkcijskoj klasifikaciji proračuna, 2014. – 2019., u kunama

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Županija						
Opće javne usluge	32.664.070	23.955.519	32.948.667	59.228.159	27.802.263	49.546.755
Obrana	134.074	66.150	135.449	0	125.104	0
Javni red i sigurnost	0	0	1.075.000	0	1.248.500	0
Ekonomski poslovi	13.567.955	12.907.559	13.699.273	16.150.065	16.599.654	18.384.655
Zaštita okoliša	2.883.359	51.872.594	326.511	72.877	2.897.319	1.715.682
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice	3.918.441	3.527.191	2.443.878	968.200	206.580	597.336
Zdravstvo	26.118.378	25.227.367	21.256.015	1.460.474	4.955.657	9.118.079
Rekreacija, kultura i religija	3.069.315	3.375.695	3.633.515	6.322.127	6.691.836	11.874.330
Obrazovanje	70.650.760	77.309.447	75.300.241	32.426.518	46.712.928	58.802.766
Socijalna zaštita	18.569.475	18.249.847	18.753.153	10.061.673	10.587.312	10.157.135
Ukupno, županija	171.575.827	216.491.369	169.571.702	126.690.093	117.827.153	160.196.738
Gradovi						
Opće javne usluge	79.283.629	79.987.591	71.800.764	83.995.976	92.067.292	93.420.561
Obrana	417.405	636.430	587.643	358.221	597.946	509.098
Javni red i sigurnost	23.116.125	21.081.522	9.669.986	5.595.000	8.857.896	8.079.725
Ekonomski poslovi	44.131.009	56.885.586	53.240.708	55.066.682	56.947.265	75.517.788
Zaštita okoliša	34.069.631	37.732.161	22.898.068	30.936.743	26.420.930	29.207.458
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice	61.413.867	73.409.548	98.864.141	110.395.522	129.719.851	190.107.544
Zdravstvo	929.312	819.718	1.049.654	1.147.168	1.957.744	1.442.218
Rekreacija, kultura i religija	53.831.454	51.738.086	33.585.246	23.841.900	29.219.935	39.420.712
Obrazovanje	80.016.959	67.858.994	16.110.138	21.388.511	16.639.364	34.012.290
Socijalna zaštita	28.498.582	25.927.145	27.172.217	22.871.933	22.298.783	24.858.394
Ukupno, gradovi	405.707.973	416.076.781	334.978.565	355.597.656	384.727.006	496.575.788

Tablica 5. Nastavak

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Općine						
Opće javne usluge	26.398.376	28.981.990	29.373.215	29.481.982	28.175.800	33.475.274
Obrana	0	14.990	0	0	41.911	33.398
Javni red i sigurnost	2.446.431	2.227.321	2.356.000	2.533.249	3.046.547	3.667.027
Ekonomski poslovi	10.555.412	9.101.557	11.628.995	15.392.885	25.200.276	31.921.145
Zaštita okoliša	1.194.821	5.992.738	6.474.332	2.795.460	11.066.481	9.170.746
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice	14.415.213	25.090.107	40.093.533	16.239.245	23.793.947	29.617.854
Zdravstvo	69.754	38.401	127.381	230.447	251.559	226.038
Rekreacija, kultura i religija	6.792.496	5.692.421	4.803.212	4.762.603	6.817.110	9.837.112
Obrazovanje	6.092.332	6.049.023	4.106.192	2.444.160	2.098.510	3.892.584
Socijalna zaštita	4.083.857	3.187.528	3.208.426	3.266.317	7.060.748	8.658.911
Ukupno, općine	72.048.692	86.376.076	102.171.286	77.146.348	107.552.889	130.500.089

Izvor: Ministarstvo financija Republike Hrvatske.

Stanovništvo i demografski pokazatelji županije, gradova i općina

Demografska slika na području Sisačko-moslavačke županije je nepovoljna. Pad broja stanovnika, negativan prirodni priraštaj i negativne migracije, uz starenje stanovništva, pokazatelji su zanemarivanja demografskih čimbenika koji utječu na nepoželjne gospodarske, kulturne i socijalne procese.

U razdoblju 2001.-2019., stanovništvo Sisačko-moslavačke županije smanjilo se s 189 tisuća na 145 tisuća, što je smanjenje od skoro 24 posto (slika 22). U istom razdoblju gustoća stanovništva smanjila se s 42 na 32 stanovnika po km².

U promatranom razdoblju najviše su stanovnika izgubili Gvozđ i Donji Kukuruzari (54 posto), Dvor (50 posto) i Hrvatska Dubica (47 posto). Broj stanovnika najmanje se smanjio u Lekeniku (5 posto), Popovači (9 posto) i Velikoj Ludini (11 posto).

Prosječna starost stanovništva na prostoru županije, prema Popisu stanovništva Republike Hrvatske iz 2011. godine, iznosila je 43 godine u usporedbi s Republikom Hrvatskom gdje je prosječna starost 41,7 godina. Indeks starenja (postotni udio osoba starosti 60 i više godina u odnosu na broj osoba starosti 0-19 godina) za županiju u 2011. iznosio je 131,1 u usporedbi s Hrvatskom gdje je bio 115, a koeficijent starosti (postotni udio osoba starosti 60 i više godina u ukupnom stanovništvu) iznosio je 26,2, a za Republiku Hrvatsku 24,1.

Slika 22. Kretanje stanovništva Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 2001. – 2019.

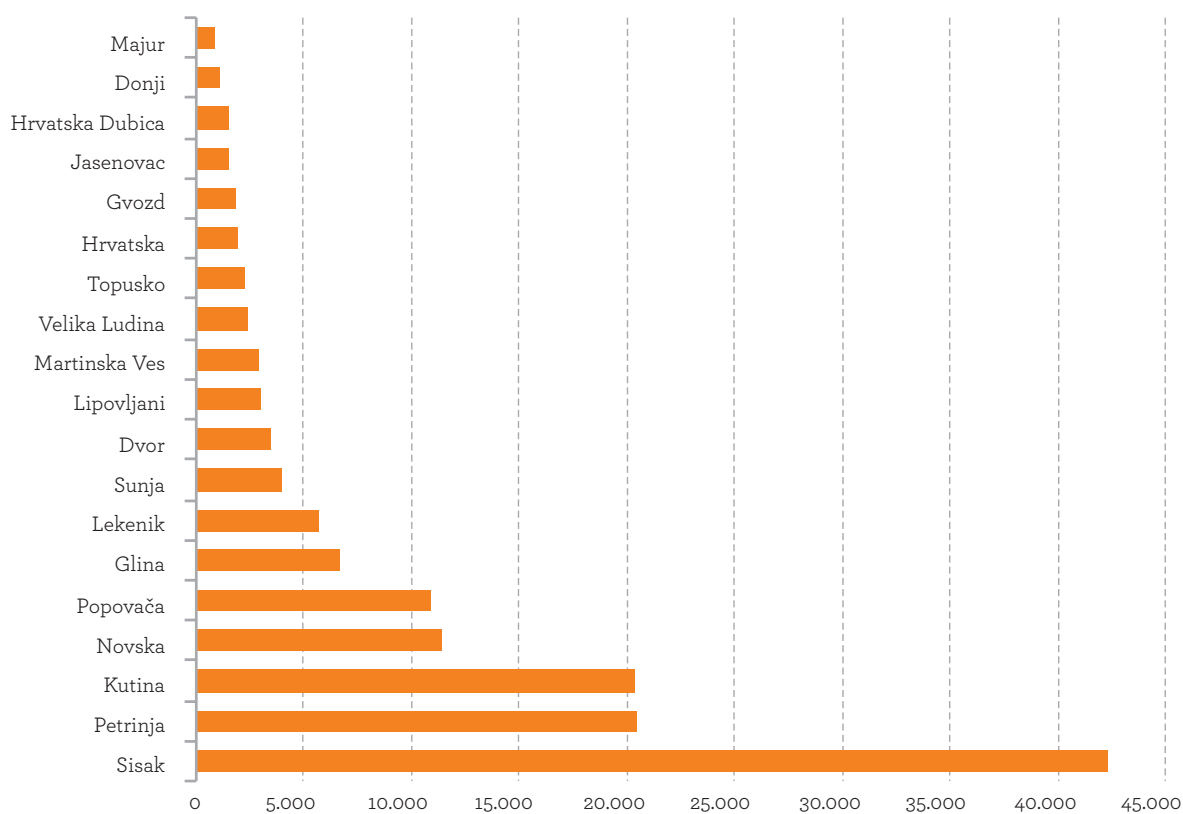

Izvor: Državni zavod za statistiku, različita godišta.

Sisak, središte županije, je 2019. godine imao 42.326 stanovnika, što je činilo 29,3 posto stanovnika županije. Drugi najveći grad na prostoru županije je Petrinja s 20.423 stanovnika, što odgovara 14,1 posto stanovništva županije. Slične veličine je i Kutina

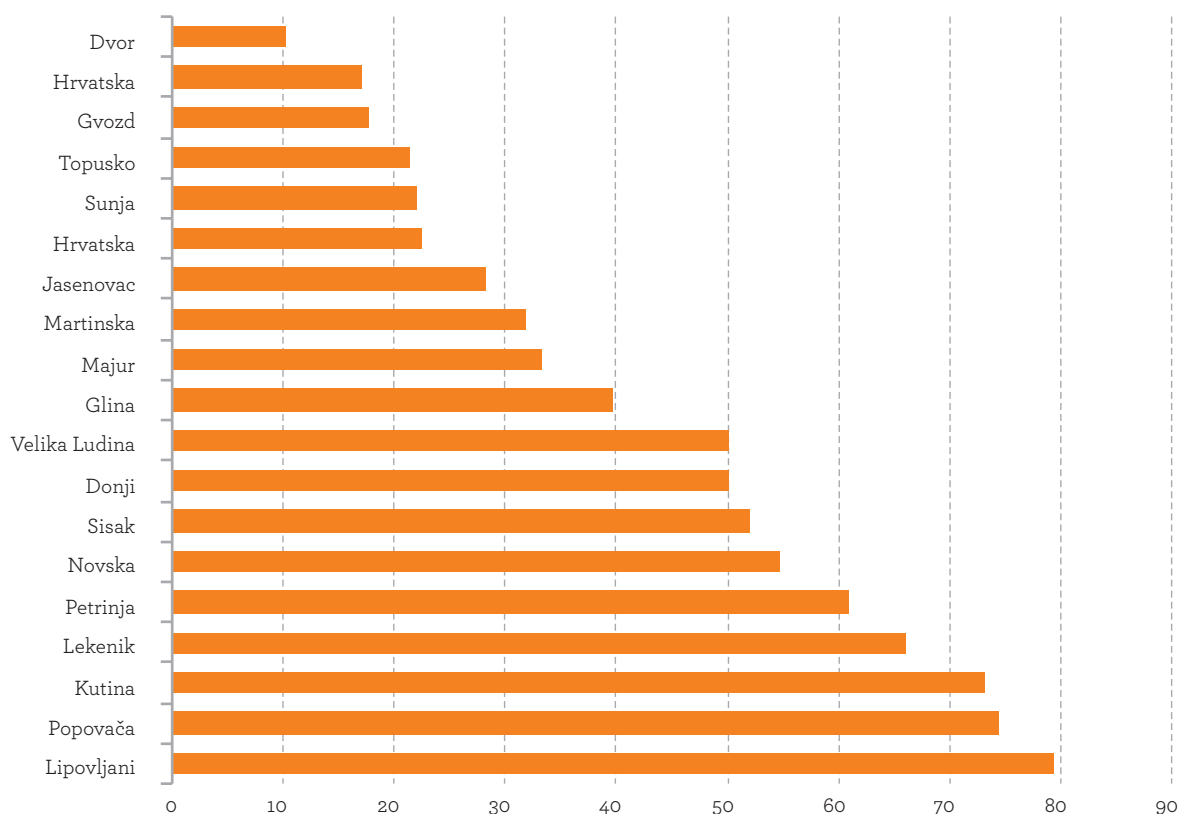
koja je imala 20.359 stanovnika. U pet najvećih gradova županije (Sisak, Petrinja, Kutina, Novska i Popovača) živi 105.423 stanovnika, što odgovara udjelu od 73 posto u ukupnom stanovništvu županije (slika 23).

Slika 23. Broj stanovnika 2019. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku, različita godišta.

Slika 24. Vitalni indeks u 2019. godini

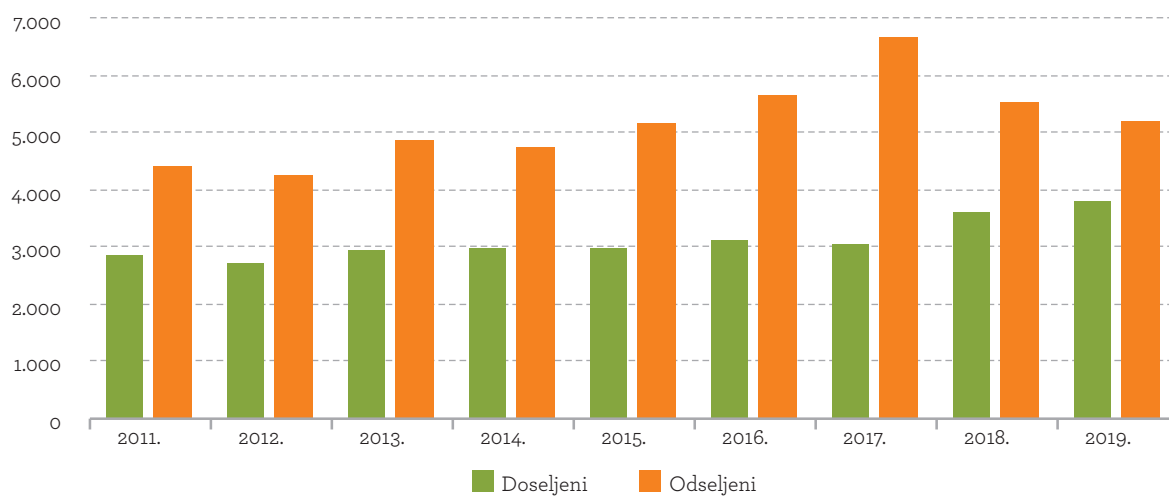
Izvor: Državni zavod za statistiku, različita godišta.

Vitalni indeks izražen brojem živorođenih na stotinu umrlih u Sisačko-moslavačkoj županiji u 2019. godini iznosio je 50,1. Najpovoljniji vitalni indeks zabilježen je u Lipovljanima (79,4), Popovači (74,4) i Kutini (73,2). Najniži vitalni indeks je u Dvoru (10,1), Gvozdu i Hrvatskoj Dubici (17,1 i 17,1) i u Sunji (22) (slika 24). U 2019. godini uz 1.222 živorođenih i 2.440 umrlih prirodni prirast bio je negativan na razini županije, kao i u svim

jedinicama lokalne samouprave u županiji. Sisak je imao najveći prirodni pad (-307), a Lipovljani najmanji (-7).

U razdoblju 2011.-2019., Sisačko-moslavačka županija bilježi negativan migracijski saldo. Tako je u promatranom razdoblju doseljeno oko 28.000 stanovnika, a odselilo se 46.400 (slika 25). ■

Slika 25. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u Sisačko-moslavačkoj županiji u razdoblju 2011. – 2019.

Izvor: Državni zavod za statistiku, različita godišta.

Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SIMORA

Mario Čelan, direktor najbolje europske razvojne agencije u 2020. godini

Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SIMORA, osnovana 2006. godine, jedna je od 21 regionalne razvojne agencije u Hrvatskoj koja je osnovana kako bi svojim stručnim i obrazovnim aktivnostima pridonijela regionalnom razvoju županije. To je niz aktivnosti od općeg interesa – stručne i savjetodavne usluge za pripremu i provedbu projekata, stručne i savjetodavne usluge za projekte energetske učinkovitosti, savjetovanje i informiranje poduzetnika, pomoć poduzetnicima prilikom pisanja poslovnih planova, projekata i programa, kao i organiziranje edukacija za udruge, zadruge, ustanove, škole, djelatnike lokalne samouprave i drugo. Uspješnost rada svih djelatnika agencije rezultirala je osvajanjem nagrade koju je dodijelilo Europsko udruženje razvojnih agencija – EURADA, a kojom je SIMORA proglašena najboljom europskom razvojnom agencijom u 2020.

O važnosti osvojene nagrade, dosadašnjim iskustvima u radu i planovima za razvoj održivog gospodarstva, socijalnog napretka, zaštite okoliša u Sisačko-moslavačkoj županiji i posebnim potrebama lokalne zajednice u post-potresnom i post-korona razdoblju razgovaramo s Mariom Čelanom, direktorom SIMORA-e.

Molim Vas da komentirate važnost osvojene nagrade koju je dodijelilo Europsko udruženje razvojnih agencija – EURADA, a kojom je SIMORA proglašena najboljom europskom razvojnom agencijom. Na temelju kojih kriterija je nagrada

osvojena? Što nagrada znači za Vas i sve djelatnike SIMORA-e?

Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SIMORA već godinama napreduje, šireći svoje poslovanje, povećavajući broj pripremljenih, ugovorenih i realiziranih projekata i osvajanje nagrade za najbolju europsku razvojnu agenciju je odlična vijest i titula koja je došla kao šlag na tortu u proslavi 15 godina djelovanja. Ne mogu reći da nagradu nismo očekivali, jer nakon što smo saznali da smo nominirani bili smo spremni i na pobjedu, ali i na poraz. Iako, biti u konkurenciji agencija koje je odabralo Europsko udruženje razvojnih agencija – EURADA je već velika stvar. Posebno jer nagrada prvi put dolazi u ruke neke hrvatske razvojne agencije.

EURADA u Bruxellesu ocjenjuje najbolje razvojne agencije kroz njihove projekte i za 2020. godinu su odlučili da nagrada ide u Hrvatsku, u Sisačko-moslavačku županiju.

SIMORA je prepoznata od strane žirija jer poboljšava život u Sisačko-moslavačkoj županiji, te je uz pomoć brojnih projekata iz područja poduzetništva, ruralnog razvoja, strateškog planiranja, socijalnih fondova i EU fondova ostvarila 217 novih radnih mjesta, a preko 1000 ih je u našoj županiji očuvala. Posebno je istaknut koncept načina kako razviti regiju i kako zapošljavati osobe mlađe životne dobi, kako ih educirati da znaju izrađivati videoigre, mentorirati ih da što lakše uplove u poduzetničke vode, osigurati potporu za njihove *start-up*-ove i omogućiti im da koriste vrhunski opremljene prostore i opremu u poduzetničkom inkubatoru PISMO. “Becoming

gaming expert-capacities upskilling” naziv je prakse koja je nagrađena zahvaljujući SIMORA-i, a zaživjela je ujedinivši različite sudionike od politika sa svih nivoa do različitih načina financiranja, te u konačnici rezultirala otvorenjem 36 *start-up*-ova i riješila problem zapošljavanja mladih u specijaliziranoj i najbrže rastućoj industriji – *gaming* industriji.

Zadnjih nekoliko godina smo u fokusu javnosti zbog svojih nagrada i priznanja, a sve zahvaljujući prije svega trudu svojih djelatnika.

Ukratko nam opišite projekt poduzetnički inkubator PISMO koji je dobio priznanje za najbolji hrvatski EU projekt.

Poduzetnički inkubator PISMO je u 2020. godini proglašen najboljim EU projektom u Hrvatskoj. Sam po sebi postao je brand koji plijeni veliku pozornost. Sisačko-moslavačka županija postala je središte *gaming* industrije.

Naše edukacije koje traju 6 mjeseci, a na kojima polaznici programa Unity i Blender uče kako napraviti video igru i pri tome od strane Hrvatskog zavoda za zapošljavanje primaju minimalnu plaću i troškove puta, sada već pohađaju polaznici 5. generacije. Obnovom dviju zgrada u Novskoj i njihovim opremanjem vrhunskom opremom i studijima te financijskim potporama, inkubator je dobio i 42 stanara. Naime, do sad je toliko *start-up*-ova registriralo djelatnost proizvodnje video igara. Financijska potpora do 150.000,00 kuna, od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje 70 tisuća kuna, 35 tisuća kuna od Sisačko-moslavačke županije i čak 45 tisuća kuna od Grada Novske, bile su ključne u razvoju ove industrijske grane. Sljedeći korak je izgradnja kampusa.

Projekt Kampus *gaming* industrije u Novskoj strateški je projekt Republike Hrvatske u kojem, uz Sisačko-moslavačku županiju, sudjeluje SIMORA, Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

i Grad Novska, a obuhvatit će Metalurški fakultet, studentski i učenički dom, poduzetnički inkubator za eSport i akcelerator *gaming* industrije. Osim izgradnje, projekt uključuje i opremanje koje će potpuno biti prilagođeno zahtjevima i trendovima *gaming* industrije. Ovaj projekt je nadogradnja odobrenog srednjoškolskog kurikulumu “Tehničar za razvoj videoigara” te svakako ima stratešku komponentu jer se naslanja na gospodarstvo, obrazovanje i poboljšanje u infrastrukturi.

Koje nove programe, projekte i buduće aktivnosti planirate poduzimati u post-potresnom i post-korona razdoblju?

Potres koji je pogodio našu županiju, uz epidemiju bolesti COVID-19, destabilizirao je i one poduzetnike koji su uspješno poslovali. Zato smo svoje ljudske kapacitete stavili na raspolaganje upravo malim, srednjim i velikim poduzetnicima. Radili smo obradu prijava za mjere za očuvanje radnih mjesta od strane Hrvatskog zavoda za zapošljavanje za isplatu 4.000 kuna plaće poslodavcima, a trenutno je u tijeku natječaj Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja koje dodjeljuje 10 milijuna kuna, po 30.000 kuna svakom mikro poduzetniku čiji je poslovni prostor nastradao u potresu. SIMORA se uključila besplatnim savjetima i pomoći oko pripreme dokumentacije. Tu smo bili u kontaktu s više od sto poduzetnika.

Što se tiče nove sedmogodišnje financijske omotnice, očekujemo da će Hrvatska ponavljati iste natječe dok ne usvoji novi operativni program, što znači da se nastavljaju identične mjere kao i u prethodnom razdoblju. Primjerice, mjere za ruralni razvoj - obnova društvenih domova, izgradnja vrtića, asfaltiranje prometnica - što znači da se i mi pripremamo upravo s projektima koji se nastavljaju na prethodno sedmogodišnje financijsko razdoblje. Nama će prioriteti biti izgradnja domova za starije i nemoćne osobe, za što već imamo gotovih 8

projekata, te izgradnja i opremanje škola i sportskih dvorana, ali i natječaji Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja iz čijeg će fonda mikro i srednji poduzetnici moći graditi hale i kupovati opremu i strojeve.

Tu je i veliki projekt Revitalizacija kulturne baštine na području Sisačko-moslavačke županije kroz četiri kulturna dobra, od kojeg puno očekujemo. Stari grad Zrin, Kaštel Gvozdansko, Kompleks zgrada s visokom peći u Bešlincu-Rujevac i ruševine crkve Sv. Marije Magdalene na Zrinu dobile bi svoje novo ruho, a županija veliki turistički potencijal.

Očekujemo i mogućnost uključenja u europska sredstva iz Fonda za oporavak i otpornost gdje radimo s jedinicama lokalne samouprave te sredstva Svjetske banke koja će, uz projekt Slavonija-Baranja-Srijem, uključiti i Sisačko-moslavačku županiju.

Možemo zaključiti: puno novca, puno ideja, puno novih mogućnosti.

Kako će planirane aktivnosti pridonijeti razvoju održivog gospodarstva, socijalnog napretka, zaštite okoliša i posebnim potrebama lokalne zajednice u Sisačko-moslavačkoj županiji?

Mi smatramo da će pridonijeti jer nagrada koju smo dobili zapravo govori da smo uspješni u ukupnom razvoju županije, tj. da naš projekt izravno utječe na razvoj regije. Projekti koji su sada u tijeku već pokazuju koliko poboljšavaju lokalnu zajednicu. Primjerice, izgradnja središnjeg paviljona Opće bolnice “Dr. Ivo Pedišić” u Sisku, čija vrijednost premašuje 170 milijuna kuna, kao i opremanje ordinacija primarne zdravstvene zaštite na području naše županije u iznosu od 15 milijuna kuna, znatno poboljšavaju zdravstvene usluge.

Zatim, izgradnja i opremanje posjetiteljskog centra Parka prirode Lonjsko polje “Crna roda Osekovo”, čije otvorenje očekujemo uskoro, a cjelokupan

projekt je vrijednosti 20-ak milijuna kuna, ponudit će sasvim novi turistički sadržaj.

Osim što svake godine osiguravamo besplatne obroke u školama za djecu u opasnosti od siromaštva, energetske smo i obnovili škole u vrijednosti 117 milijuna kuna. Tu su projekti vezani uz razvoj poduzetništva, kao što je projekt IPZ – Inovativnim pristupom do zapošljavanja u Sisačko-moslavačkoj županiji od 2 milijuna kuna.

Sve što provodimo ili ćemo provoditi usuglašeno je sa zahtjevima regionalne i državne strategije razvoja i u tom pravcu djelujemo.

Veliki potencijal vidimo i u Fondu za pravednu tranziciju (*Just Transition Fund*) u kojem mogu participirati Istarska i naša županija, a u kojem su nam na raspolaganju 2 milijarde i 250 milijuna kuna. Mi, zajedno s tvrtkama Deloitte i Ecorys koje je podugovorila Europska komisija sa zadatkom izrade studije ulaganja iz navedenog fonda, već radimo na izradi projektnih aktivnosti koje se tiču uvođenja novih zelenih tehnologija. Naime, neke od najvećih proizvodnji u našoj županiji ujedno su i najveći proizvođači CO₂, a njegovu prisutnost u atmosferi navedeni Fond ima zadatak smanjiti. U veljači ove godine smo zajedno s Deloitte-om i Ecorysom obišli kompanije Petrokemiju, Gavrilović, INA-u i HEP koji su pripremili već dosta projekata s kojima prelaze na zelene obnovljive izvore i značajno smanjuju ispuštanje CO₂ u atmosferu. Navest ću jedan primjer ekosustava kojim će se zatvoriti jedan veliki krug upravo poštujući sve zakonitosti kružnog zelenog gospodarstva. Petrokemija Kutina će prelaskom na zeleni amonijak smanjiti količinu ispuštanja CO₂ za 29 posto, a nusproizvod te industrije je vodik koji se želi upotrebljavati u javnom prijevozu te cestovnom i brodskom prometu. Također, u dogovoru smo s prvom tvornicom mikroalgi u Hrvatskoj, tvrtkom Phyx, koja u našoj županiji, u Novskoj, pokreće svoje poslovanje, da skladišteni

CO₂ koristi kao hranu za alge. Daljnjom preradom i proizvodnjom nastaje kisik i aminokiseline koje ćemo dalje distribuirati u dogovoru s tvrtkom Pharmas iz Popovače.

Rezultat ovako zamišljenog ekosustava je 320 novih radnih mjesta i smanjenje ugljičnog otiska u Sisačko-moslavačkoj županiji. Još je jedan praktičan primjer koji se može financirati iz Fonda za pravednu

tranziciju, a to je tvrtka HEP koja proizvodnjom bioetilena umrežava poljoprivrednike i smanjuje potrošnju klasične nafte.

Sve navedeno je u fazi dogovora, ali za cilj ima pozicioniranje Sisačko-moslavačke županije kao predvodnika razvoja zelenog kružnog gospodarstva. ■

Poziv

Ako ste došli do zanimljivih znanstvenoistraživačkih spoznaja i rezultata, provodite uspješan razvojni projekt i želite podijeliti informacije o tome, ili pripremate događaj o kojem želite informirati kolegice i kolege, slobodno nam prosljedite informaciju koju ćemo rado uključiti u jedan od sljedećih brojeva **Regio-novosti**.